

**MINISTERUL TEHNOLOGIEI INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR  
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**Raport de monitorizare a  
Planului de acțiuni privind implementarea  
Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale  
„Moldova Digitală 2020”  
în anul 2016**

*Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013*



**Chișinău 2017**

## SUMAR

<b>INFORMAȚIE GENERALĂ</b>	3
I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	4
II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	8
III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	18
IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	21
<b>CONCLUZII</b>	25

## INFORMAȚIE GENERALĂ

Evoluțiile din ultimii ani în domeniile informației, cunoștințelor și tehnologiilor marchează o nouă ordine socială ce este caracterizată de dezvoltarea și implementarea noilor tehnologii informaționale și de comunicații în toate sferile activității umane. Tehnologiile informației și comunicațiilor pătrund și modifică fiecare ramură a economiei și a activității sociale, contribuind direct la schimbări fundamentale în domeniul economic și crearea unor oportunități de inovare și dezvoltare.

Pentru a avansa în continuare în dezvoltarea unei societăți moderne digitizate, Guvernarea și-a formulat o viziune clară în acest sens, prin implementarea **Strategiei naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”** (Strategie), iar eforturile instituțiilor vizate sunt concentrate pe dimensiunea dezvoltării infrastructurii de comunicații electronice, dezvoltării conținutului digital local și a serviciilor, educației TIC, consolidării încrederii și siguranței în spațiul virtual.

**Viziunea** Strategiei este formarea pînă în anul 2020 a unei societăți informaționale avansate, în care utilizarea facilităților tehnologiei informației și comunicațiilor, accesul extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante, vor conduce la competitivitatea economică, o bună guvernare și implicit la creșterea bunăstării populației.

Strategia este structurată pe trei piloni, fiecare din care reflectă cele mai importante probleme ale sectorului și dezvoltă acțiunile din respectivul domeniu pentru a atinge obiectivele:

- 1) Pilonul I: **Infrastructură și acces** – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea;
- 2) Pilonul II: **Conținut digital și servicii electronice** – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale;
- 3) Pilonul III: **Capacități și utilizare** – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea.

În perioada celor 3 ani de la aprobarea **Strategiei naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”**, un segment semnificativ al Strategiei este deja transpus în viață de către autoritățile și instituțiile publice, și ne permite să facem o evaluare a celor realizate, atestând o maturitate a ramurii TIC din Moldova.

În vederea asigurării derulării eficiente a procesului de implementare a Strategiei a fost elaborat **Planul de acțiuni** privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”, care stabilește liniile de acțiune și programele propuse în vederea atingerii obiectivului general de dezvoltare a unei societăți informaționale performante și a economiei bazate pe cunoaștere, integrînd pe orizontală și prioritățile.

Conform Hotărîrii Guvernului nr. 857 din 31.10.2013, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor este desemnată instituție responsabilă de monitorizarea activităților prevăzute în Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei.

Prin această activitate de amploare desfășurată de MTIC au fost implicate totalitatea entităților cu responsabilități în domeniu.

În procesul de elaborare a prezentului Raport a fost efectuată analiza gradului de executare a fiecărui obiectiv, cu estimarea indicatorilor de performanță stabiliți în Plan. Planul de acțiuni are la bază 4 obiective generale și 9 obiective specifice, realizarea cărora este prevăzută prin intermediul acțiunilor/sub-acțiunilor.

## I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

**OBIECTIV GENERAL:** Dezvoltarea infrastructurii infocomunicaționale și îmbunătățirea accesului pentru toți

### Obiective specifice:

- I. Accesul la Internet la viteza de cel puțin 30 Mbps
- II. Tranziția la televiziunea digitală terestră

### Direcții strategice:

1. Programul de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă
2. Programul de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă
3. Programul de tranziție de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră

Datorită eforturilor pe multiple planuri și a deschiderii societății noastre spre tot ce este nou, sectorul TIC rămâne unul din cele mai dezvoltate și dinamice din țară, fiind devansat ca pondere, doar de industrie și agricultură. Valoarea totală de piață a sectorului TIC atinge anual peste 8 miliarde lei, cele mai viguroase creșteri de valoare fiind înregistrate pe piața serviciilor de telefonie mobilă și pe piața serviciilor de acces la Internet

În perioada 2013-2016, valorile indicatorilor de dezvoltare TIC în țara noastră au avut o dinamică constant pozitivă, investițiile au fost în permanentă creștere, constituind peste 2 mlrd. lei anual (2013 - 1.3mlrd.lei, 2014 - 2.4mlrd.lei; 2015 - 2.1mlrd.lei) creându-se o bază excelentă pentru dezvoltarea continuă a societății informaționale, dar și de ridicare la un nou nivel tehnologic al altor sectoare.

Ratele de creștere, dar și de absorbție a noilor servicii, interesul pe care-l manifestă față de acest domeniu noua generație, ne oferă siguranța că Moldova are oportunități mari de dezvoltare în această direcție, nu doar în calitate de consumator, dar și de generator de produse TIC. Cu toate acestea, trebuie să ținem cont de faptul că, datorită valorii adăugate pe care o comporta, dezvoltarea sectorului TIC este o preocupare constantă în toate statele orientate spre dezvoltare.

**Pilonul I „Extinderea accesului și conectivității – o infrastructură TIC omniprezentă optimizată cu acces ușor, uniform și nediscriminatoriu pentru toți” stabilește 11 acțiuni, dintre care – au fost realizate 7 acțiuni, 4 acțiuni fiind în proces de realizare.**

Estimarea gradului de realizare pe pilon a fost efectuată pe direcțiile strategice, exprimate prin 3 Programe și se prezintă în Raport cu descrierea performanțelor atinse în anul de gestiune.

### **Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă.**

❖ Numărul abonaților la serviciile de acces la Internet în bandă largă la puncte fixe a depășit cifra de 548,6 mii; rata de penetrare a acestor servicii raportată la 100 de locuitori a ajuns la 15,4%. Sectorul comunicațiilor electronice din Moldova are încă suficient spațiu pentru creștere, iar conexiunile de bandă largă dețin încă o cotă mică din piață.

❖ Republica Moldova își consolidează pozițiile în ratingurile internaționale și se regăsește în locurile de top după viteza de încărcare a datelor (locul 6), cu viteza de 40,61 Mbps.

❖ Continuarea proiectului comun al MTIC și Uniunea Internațională în Telecomunicații privind „Crearea punctelor de acces la Internet în localitățile rurale din republică, utilizând tehnologiile de comunicare în bandă largă”. În anul 2014 a demarat etapa a 5 a proiectului, fiind create încă 16 PAPI cu 28 de locuri pentru utilizatori, instalate în incinta oficiilor poștale.

❖ O intervenție justificată din partea MTIC privind necesitatea extinderii accesului la infrastructura asociată a fost elaborarea și adoptarea proiectului de *Lege privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor de comunicații electronice* (Legea nr. 28 din 10 martie 2016, publicată în MO al RM nr. 100-105/194 din 15.04.2016). Proiectul a fost expertizat de către un grup de experți din cadrul Ministerului Administrației și

Digitizării și Oficiului Comunicații Electronice din Polonia. Suplimentar, la proiectul dat a fost elaborată Analiza Impactului de Reglementare, care a fost avizat pozitiv de către Comisia pentru reglementarea activității de întreprinzător.

❖ Accesul mobil la Internet în bandă largă, cu viteze mari de transfer de date, devine accesibil pe tot teritoriul țării. Companiile au o previzibilitate clară pe termen lung și pot investi eficient în dezvoltarea rețelelor, iar utilizatorii – să se bucure de servicii avansate calitative în orice colț ai Republicii Moldova.

În ultimii 2 ani, au fost efectuate investiții considerabile în serviciile și rețelele de comunicații mobile, confirmându-se teza, că Moldova alege mobilitatea și accesul de oriunde. În prezent, este deja asigurată acoperirea de peste 35% a teritoriului țării și 65% din populație cu rețelele și servicii de generație nouă 4G. Aceasta înseamnă viteză de acces și transfer date la viteza înaltă - în dependență de regiune, aceasta ajungând până la 300 Mbps. Acest progres se realizează în timpul, în care într-o mare parte a lumii viteza Internetului de mare viteză (broadband) constituie doar 2 Mbps.

❖ Valorificarea resurselor de spectru radio a adus în bugetul statului doar în ultimul an peste 1,5 mlrd lei, contribuind la rezolvarea unui șir de probleme sociale.

❖ Pentru consolidarea pieței serviciilor de acces la Internet, MTIC a elaborat și expus consultărilor publice documentul de politici „Programul de dezvoltare a rețelelor în bandă largă”. Proiectul Programului de dezvoltare a rețelelor în bandă largă a trecut expertiza anticorupție și expertiza juridică și a fost prezentat Cancelariei de Stat spre examinare și aprobare în ședință de Guvern. Extinderea rețelelor de fibră optică pe întreg teritoriul țării va asigura către anul 2020 în toate localitățile cu primării posibilitatea de conectare a utilizatorilor la rețelele în bandă largă cu viteza de cel puțin 30 Mbps și va spori până la 60% (în total pe țară) rata gospodăriilor cu acces fix la Internet în bandă largă.

### **Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă.**

Unul dintre factorii principali de impact ai Agendei Moldova Digitală 2020 și a progreselor din sectorul TIC, este dezvoltarea serviciilor de comunicații și gradul de conexiune de bandă largă rapidă și ultra rapidă pe întreg teritoriul țării. Prin promovarea de către MTIC a „Programului de management al spectrului de frecvențe radio pe anii 2013-2020”, au fost create condiții pentru o concurență echitabilă între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice mobile. În acest scop, au fost asigurate resursele necesare de spectru radio, iar cuvintele cheie ale acestui proces sunt: predictibilitate, optimizare și neutralitate tehnologică.

În scopul dezvoltării rețelelor prin radio acces în bandă largă a fost inițiat procesul de ajustare a cadrului normativ de reglementare. Măsurile de reglementare țin preponderent de competențele Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI).

- La data de 14.07.2014 a fost emisă Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.30 privind limitarea numărului de licențe de utilizare a frecvențelor radio din benzile de frecvențe: 791-821/832-862 MHz; 890- 915/935-960 MHz și 1710-1785/1805-1880 MHz.
- La data de 14.07.2014, prin Hotărârea nr. 31 al Consiliului de Administrație al ANRCETI au fost aprobate Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din benzile de frecvențe 791-821/832-862 MHz, 890-915/935-960 MHz și 1710 - 1785/1805 - 1880 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 28.07.2014, Consiliul de Administrație al ANRCETI a emis decizia de eliberare, prin încredințare directă, pentru un termen de valabilitate de 15 ani, începând cu 6 noiembrie 2014, a opt licențe pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800 MHz, 900 MHz și 1800 MHz către cei trei furnizori de telefonie mobilă S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom”, inclusiv 2 în banda

de frecvențe de 800 MHz, 3 în banda de frecvențe de 900 MHz și 3 în banda de frecvențe de 1800 MHz. După atribuirea prin încredințare directă a rămas nesolicitată o licență în banda 800 MHz și două licențe neatribuite 2X5 MHz în banda de frecvențe 900MHz eGSM.

- În luna august ANRCETI a eliberat licențe: S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom” la cererea acestora, pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800, 900 și 1800 MHz (câte o licență de utilizare a frecvențelor din fiecare din cele trei benzi) în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații mobile celulare terestre.
- La data de 30.12.2014 Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin Hotărârea nr. 58, Caietul de sarcini pentru concursul de eliberare a licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- La data de 30.12.2014 Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat, prin Hotărârea nr. 59, Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de banda largă și acces radio fix.
- La data de 19.01.2015, ANRCETI a emis Decizia privind instituirea Comisiei de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe radio 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de banda largă și acces radio fix.
- Ghidul privind asigurarea serviciilor mobile provizorii pentru deservirea manifestărilor și evenimentelor publice a fost elaborat și publicat de către ANRCETI pe pagina sa de Internet la data de 05 ianuarie 2015.
- La data de 17.09.2015, Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin hotărâri separate toate documentele pentru organizarea și desfășurarea concursului pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 21.09.2015 prin Decizia CA al ANRCETI a fost instituită Comisia de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 25.09.2015 ANRCETI a anunțat public pe pagina WEB oficial anunțul publicitar privind lansarea concursului pentru acordarea a 16 licențe de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Conținutul anunțului publicitar a fost aprobat prin Decizia CA al ANRCETI nr.62 din 21.09.2015.
- În luna noiembrie, ANRCETI a organizat un Concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Comisia de concurs a nominalizat drept câștigătoare compania S.A. „Orange Moldova”. În urma concursului, „Orange Moldova S.A.” a obținut două licențe de utilizare a frecvențelor: radio una - pentru o subbandă de 20 de MHz (2x10 MHz, regim FDD) în banda 800 MHz și a doua - pentru o subbandă de 10 MHz (2x5 MHz, regim FDD) în banda e900 MHz, frecvențe radio destinate comunicațiilor mobile terestre. Cele două licențe obținute în urma concursului vor fi valabile până la 05.11.2029.

## **Realizări în cadrul Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră.**

❖ Un proiect de importanță națională deosebită, care de altfel contribuie esențial la eficientizarea utilizării resurselor de spectru radio și diversificarea gamei de servicii este tranziția la televiziunea digitală terestră (*Hotărârea Guvernului nr. 240 din 08.05.2015*). Progresele înregistrate în acest domeniu deschid noi oportunități pentru sectorul comunicațiilor cu impact benefic asupra calității serviciilor de care beneficiază cetățenii.

În esență, acest proiect prevede eliberarea, prin înlocuirea cu noi tehnologii de retransmisie date, a unei porțiuni importante de spectru radio („digital dividend”) și oferirea acestuia pentru noi servicii – cum ar fi de ex. comunicații mobile. Pentru cetățean, aceasta se materializează prin înlocuirea a 3 canale TV de acoperire națională, cu 3 multiplexe ce au capacitatea de a transmite prin eter, fără plată suplimentară, până la 45 de canale TV.

❖ Au fost deja eliberate licențele de utilizare a frecvențelor pentru crearea a două multiplexe digitale cu acoperire națională - A și B. La moment, primul este deja funcțional și are capacitatea de acoperire cu semnal TV a 80% din populație. Se pregătește lansarea multiplexului B cu acoperire națională și cca. 21 de multiplexe locale sau regionale. Către 31 decembrie 2017, când va fi deconectat semnalul stațiilor TV analogice, urmează să funcționeze toate multiplexele cu acoperire națională precum și cele regionale, iar multiplexul A să acopere cu semnal 99% din populația țării. Aceasta va diminua substanțial decalajul dintre zona rurală și cea urbană în privința accesului populației la programele TV, asigurând totodată noi posibilități pentru producătorii de conținut audiovizual.

❖ Prin Hotărârea Guvernului nr. 1221 din 07.11.2016 (MO nr. 388-398/1318 din 11.11.2016) au fost aprobate modificări și completări la Regulile privind protecția rețelelor de comunicații electronice și executarea lucrărilor în zonele de protecție și pe traseele liniilor de comunicații electronice.

❖ În perioada de referință, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a aprobat decizii ce vizează implementarea obiectivului de tranziție de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră:

- Conceptul proiectului de Regulament cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie digitale și a autorizațiilor de retransmisie digitale pentru utilizarea multiplexurilor (Decizia nr.6/34 din 20.03.2015);
- Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie pentru utilizarea capacităților multiplexurilor digitale terestre a (Decizia nr.43/213 din 23.12.2015);
- Recomandări privind mecanismul trecerii radiodifuzorilor de la regimul de televiziune analogică terestră la cea digitală terestră, astfel încât să nu se admită lichidarea lor (Decizia nr.6/33 din 10.03.2016).

❖ Prin Decizia nr.2/8 din 28.01.2016, CCA a anunțat concurs privind suplinirea capacității disponibile a Multiplexului A (15 sloturi). Acoperire: 65% din teritoriul RM și 75% din populație.

❖ Prin Decizia nr.10/54 din 01.04.2016, CCA a desemnat 12 câștigători ai concursului pentru suplinirea capacității disponibile a Multiplexului A.

❖ Totodată, CCA a anunțat concurs pentru suplinirea capacității rămase disponibile (3 sloturi) a Multiplexului A. Prin Decizia nr 16/96 din 07.06.2016, CCA a desemnat trei radiodifuzori, care vor difuza servicii de programe prin Multiplexul A.

## II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

**OBIECTIV GENERAL:** Crearea condițiilor propice pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și digitizarea conținutului național existent, precum și implementarea și utilizarea serviciilor electronice

### Obiective specifice:

- I. Conținutul digital este disponibil, accesibil, utilizat și valorificat
- II. 100% din autoritățile administrației publice centrale integrate în platforma de interoperabilitate către anul 2020
- III. Serviciile publice la ghișeu sunt oferite cetățenilor în temeiul buletinului de identitate, inclusiv electronic, sau prin identificarea electronică sau mobilă, fără a fi necesară prezentarea unor acte sau certificate suplimentare

### Dirrecția strategică:

Programul crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din R.M.

**Pilonul II „Un volum bogat de conținut digital valorificat și servicii publice electronice accesibile”** conține un singur Program, care prevede mai multe sarcini pentru toate autoritățile publice. Marea parte a acestor acțiuni s-au referit la ajustarea cadrului legal și instituțional pentru digitizarea conținutului și crearea condițiilor pentru păstrarea acestuia.

Pilonul II stabilește **23** de acțiuni, dintre care au fost realizate – **13**, în curs de realizare sunt **10** acțiuni.

### **Realizări în cadrul Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova.**

❖ Inventarierea conținutului informațional existent. A fost elaborat chestionarul privind identificarea conținutului informațional existent pe domenii și prezentat pentru completare tuturor ministerelor și altor autorități administrative centrale. În acest sens, autoritățile publice au efectuat inventarierea conținutului informațional pe domenii. Printre instituțiile care au demarat proceduri de digitalizare a conținutului identificat, pot fi menționate:

<b>APC</b>	<b>proceduri de digitalizare a conținutului identificat</b>
<i>Ministerul Culturii</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>- Biblioteca Națională Digitală Moldavica și-a completat colecțiile cu 530 obiecte digitale ce constituie 75,0 mii pagini digitizate. Catalogul OPAC, care conține înregistrări a achizițiilor începând cu a.1991 a fost completat cu 40,9 mii de înregistrări. La finele anului, numărul total de înregistrări catalografice constituia 457,8 mii, ceea ce reprezintă 34 la sută din toate titlurile deținute în colecțiile Bibliotecii Naționale. Actualmente colecția de carte este digitizată la 37%.</li><li>- Cele 6 muzee care activează în subordinea MC au digitizat 131,423 mii piese de patrimoniu. Astfel din numărul total de piese ale acestor muzee – 571,4 mii au fost digitizate circa 23%.</li></ul>
<i>Ministerul Afacerilor Interne</i>	Este în derulare procedura de digitizare a întregului masiv al fișierului operativ, care la momentul actual este gestionat în mod manual. Ca rezultat, din numărul total aproximativ de 850 000 cartele din fișierul evidență nominală, au fost digitizate 440 180, ceea ce conține 52%.
<i>Academia de Științe</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>- A consolidat conținutul revistelor științifice acreditate din RM în Instrumentul Bibliometric Național (30 mii publicații, 40% din conținutul științific național anual: web <a href="https://ibn.idsi.md">https://ibn.idsi.md</a>).</li><li>- În cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova”, SCIFORM”, au fost elaborate studii și rapoarte privind structura și</li></ul>



	<p>dinamica producției de conținut științific digital din RM în perioada 2008-2014 și a perspectivelor până în 2020.</p> <p>În urma analizei au fost stabilite principalele trăsături ale structurii și dinamicii conținutului științific digital în RM în perioada 2008-2014 și elaborate recomandări pentru creșterea conținutului științific digital național până în anul 2020, în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. De asemenea, a fost efectuată o analiză comparativă a domeniului public digital din RM cu situația din spațiul european, care a relevat o dezvoltare mai slabă la nivel național.</p> <p>În cadrul studiilor și evenimentelor organizate au fost identificate principalele tipuri de conținut digital în Republica Moldova și stabilite trăsăturile de bază ale fiecărui tip de conținut științific digital în sens de volum, pondere, structură, oportunități de dezvoltare.</p>
<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat Planul-proiect de digitizare a serviciului „Eliberarea extrasului din rapoartele financiare anuale”, care ulterior va fi integrat cu serviciile guvernamentale.
<i>Serviciul de Stat de Arhivă</i>	<p>A efectuat inventarierea și digitizarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Fondului 208 al Fondului Arhivistic Național „Consistoriul Duhovnesc din Chișinău, (1832-1924) – 16165 dosare. Prima etapă: digitizarea Inv.1 (1832-1883) – 215 dosare. Digitizate 100 dosare (47%);</li> <li>- Fondului 211 al Fondului Arhivistic Național (Registrele metriceale ale parohiilor guberniei Basarabia) – 5166 dosare digitizate (77%), care includ 2 412 775 cadre foto;</li> <li>- Fondului 134 al Fondului Arhivistic Național „Camera de Stat a Guberniei Basarabiei 1812-1918” – 943 dosare digitizate (34%), care includ 369 800 cadre foto;</li> <li>- Fondului 1 Arhivistic Național – 1286 dosare digitizate (30%).</li> </ul>

Rezultatele obținute pe marginea chestionarului completat au stat la baza elaborării Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova.

❖ Preluarea, aprobarea și implementarea standardelor de bază internaționale, reglementărilor tehnice din domeniul digitizării și accesării on-line a conținutului. La data de 18 martie 2014, Institutul Național de Standardizare a devenit membru observator al Institutului European de Standardizare în Telecomunicații (ETSI), în urma deciziei luate în cadrul celei de-a 63-a sesiuni a Adunării Generale ETSI, obținând dreptul de a adopta în calitate de naționale standardele europene ETSI. Astfel, pe parcursul anului 2014, Institutul Național de Standardizare a adoptat circa 200 de standarde europene ETSI în calitate de standarde naționale.

În anul de raport au fost identificate Standardele internaționale în domeniul digitizării și accesării on-line a conținutului, a fost întocmită lista acestora, cu aprobarea ulterioară în cadrul ședinței Comitetului Tehnic 28 din 17.12.2014.

❖ Implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Platforma a trecut de la pilotare la etapa de producție, de utilizare activă de către autoritățile care o asimilează.

**Asimilare:**

Până la 30.12.2016, au fost inițiate 60 proiecte de integrare, 21 autorități deja practicând schimbul de date în baza platformei MConnect și protocoalelor specifice acestora. Până în prezent au fost înregistrate peste 3.2 milioane de tranzacții /operațiuni de schimb de date între autoritățile participante. S-au semnat contracte în contextul schimbului de date în baza MConnect cu 27 autorități.

<i>Camera de Licențiere</i>	Eliberează, prelungește și reperfectează licențele prin intermediul SIA „e-Licențiere”. De la data de 15.05.2014 este asigurată furnizarea informației din SIA „Registrul unic de licențiere”. În prezent, au fost interconectate sistemele informaționale și registrele autorităților publice, Camera de Licențiere dispunând de acces direct electronic la informația cu privire la actele permissive pasibile
-----------------------------	--

	<i>anexării la declarația/cererea pentru licență (din 28 de documente: 8 se verifică în regim online, 8 în baza informației plasate pe paginile web oficiale ale autorităților publice și 1 prin poșta electronică).</i>
<i>Centrul Național de Acreditare MOLDAC</i>	Din sfera de competență a Ministerului Economiei, a inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității.
<i>Institutul de Standardizare din Moldova</i>	A elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Catalogul Standardelor Moldovene). Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web <a href="http://estandard.md">http://estandard.md</a> .
<i>Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC)</i>	În conformitate cu Legea nr.254 din 17.11.2016 cu privire la infrastructura națională de date spațiale, în cadrul ARFC a fost creat Geoportal INDS, care asigură accesul la date spațiale și conține Catalogul național de metadate.
<i>Academia de Științe</i>	În anul 2016 a fost elaborat proiectul Vocabularului semantic al platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova.
<i>Ministerul Apărării</i>	A elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind reingineria Registrului de Stat al Resurselor de Mobilizare, cu suportul PNUD Moldova.
<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat și implementat Raportarea electronică „e-Raportare” prin care BNS a fost conectat la platforma de interoperabilitate. Totodată a migrat pe platforma MCloud utilizând tipul de serviciu Iaas.
<i>Ministerul Sănătății</i>	A fost asigurată interoperabilitatea dintre următoarele sisteme informaționale: SIA AMP – Registrul Populației; SIA AMP – CNAM, SIA Sînge – SIA Transplant.

❖ Autoritățile publice au continuat crearea condițiilor pentru stabilirea centrelor de date/depozitelor digitale. Pe filiera MCloud, au fost implementate proiectele MCloud Faza 1 și Faza 2. În decembrie 2015 a fost lansat centrul de date modular în cadrul proiectului MCloud Faza 2. Tot restul echipamentului din cadrul pachetului de achiziție MCloud Faza 2 a fost livrat, instalat și acceptat operațional până la finele a. 2016, conform graficului.

**Asimilare:** Autoritățile APC și unele instituții publice și-au migrat și continuă să migreze sistemele informaționale pe platformă, depășind țintele stabilite în cadrul Proiectului e-Transformarea Guvernării, finanțat din creditul Băncii Mondiale pentru Guvernul R. Moldova, și anume - la 31.12.2016, finele proiectului, pe MCloud și-au migrat cel puțin un sistem informatic 53.73% din autoritățile APC și-au migrat cel puțin un sistem informatic pe platforma MCloud, în timp ce ținta stabilită pentru finele 2016 a fost de 25% . Până la 31.12.2016, 38 instituții publice, dintre care 36 - autorități APC, și-au migrat sisteme informaționale pe platforma MCloud (<http://mcloud.gov.md/ro>).

<i>Autoritățile APC</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Conform prevederilor Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului de Reforma a Serviciilor Publice, autoritățile APC trebuie să elaboreze și să aprobe planuri instituționale de migrare a sistemelor informaționale pe platforma MCloud și să continue migrare conform graficelor stabilite în cadrul planului instituțional.</li> <li>- La moment, în majoritatea cazurilor, sistemele informatice sunt migrate pe platforma MCloud conform solicitărilor parvenite de la instituțiile publice, majoritatea autorităților APC neavând la moment planuri instituționale de migrare pe MCloud ale propriilor sisteme informatice.</li> </ul>
-------------------------	---

<p><i>MTIC</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prestarea serviciilor publice la ghișeu prin intermediul buletinului de identitate, inclusiv electronic.</li> <li>- MTIC a beneficiat de suport bugetar oferit din partea UE pentru efectuarea studiului de fezabilitate privind necesitatea îmbunătățirii documentelor de identitate existente sau lansarea noilor documente de identitate în conformitate cu standardele UE, acțiune stabilită drept condiție a realizării procesului de liberalizare a regimului de vize (HG nr. 526 din 03.07.2014 privind aprobarea Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și UE privind suportul în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, semnat la 12.06.14). În anul 2014 MTIC a fost lansat procesul de implementare a buletinului de identitate electronic, care prevede crearea unui sistem informațional integrat de identificare a persoanei și prestare a serviciilor electronice cu utilizarea semnăturii digitale.</li> </ul>
<p><i>ARFC</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- În baza Acordului nr.MPAY/001/PS din 16.09.2013 privind prestarea serviciilor de plăți electronice în contextul prestării serviciilor publice încheiat între Centrul de Guvernare Electronică și Î.S „Cadastru”, plata pentru serviciile on-line, prestate de întreprindere poate fi efectuată prin MPay.</li> <li>- În conformitate cu pct. 4 și 7 din HG nr. 1090 din 31.12.2013 „privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPas)”, Î.S „Cadastru” a implementat acest serviciu în SIA Acces Activ la Registrul Bunurilor Imobile (AARBI). În același timp, serviciul urmează să fie integrat și în SIA pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS), care se află în curs de dezvoltare.</li> <li>- În conformitate cu cerințele p.4 al HG nr. 128 din 20.02.2014 „privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud)”, ARFC, în baza Acordului privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) nr. MCloud/008/AA din 12.11.2014, semnat între Centrul de Guvernare Electronică și ARFC, dispune de resurse pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) și: găzduiește SIA AARBI; găzduiește și dezvoltă SIA Arhiva Electronică (SMAD/ELO); implementează proiectul de elaborare al noului SI pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS).</li> <li>- În conformitate cu HG nr. 731 din 05.08.1997 a fost creat Fondul Național de Date Geospațiale (Fondul Cartografo-Geodezic). FNDG este parte integrantă a Fondului Arhivistic de Stat al RM, ține de competența ARFC și se creează în scopul evidenței centralizate, păstrării și utilizării documentelor topografo-geodezice, aerocosmice și cartografice. Sistemul poate fi accesat pe pagina web ARFC <a href="http://www.geoportal.md">www.geoportal.md</a>. Scopul principal este asigurarea accesului public (gratis pe internet) la date spațiale conform „Catalogului de date Guvernamentale cu caracter Public”.</li> <li>- Conform Acordului semnat cu privire la colaborarea în domeniile geodeziei, cartografiei, cadastrului, organizării teritoriului și sistemelor informaționale geografice și Anexei la accesul la baza de Date Fondului, FNDG colaborează cu autorități publice centrale și instituțiile superioare de învățământ prin serviciu WMS și modul de crearea și redactarea datelor.</li> </ul>

❖ Plasarea de către autoritățile/instituțiile publice a tuturor informațiilor de interes public în format electronic pe portalul datelor deschise. 72% din autoritățile APC plasează seturi de date deschise pe portalul [www.date.gov.md](http://www.date.gov.md).

Activitatea este una continua. Până la 31.12.2016 au fost publicate pe portal 937 seturi de date de către 48 autorități APC. De la lansare (aprilie 2011) până la finele a. 2016, pe portal au fost înregistrate peste 2,4 milioane descărcări de seturi de date de pe portal. cca 335,000 vizite, peste 241,425 utilizatori unici.

7 autorități APC și-au elaborat și publicat pe Portal Cataloagele Instituționale de Date Guvernamentale Deschise, în timp ce altele 2 sunt în curs de finalizare a elaborării cataloagelor instituționale.

În autoritățile APC care sunt posesorii cei mai importanți de date guvernamentale deschise în sectoare, activează 45 coordonatori pentru Date Deschise responsabili de postarea și actualizarea seturilor sectoriale de date pe portal.

❖ Întru accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și pentru maturi, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal a elaborat recomandări privind accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și adulți care sînt plasate pe pagina web a Centrului și pot fi consultate la link-ul: <http://datepersonale.md>.

❖ *MTIC* – a elaborat proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020. Setul la proiectul HG a fost definitivat în baza avizelor și prezentat conducerii MTIC pentru semnare în vederea expedierii în adresa CS pentru promovare la examinare în ședință de Guvern.

❖ Autoritățile publice centrale, instituțiile care dețin conținut digital, în perioada de referință au organizat și participat la un șir de seminare, ateliere de lucru, printre care:

APC, Instituții	Evenimente organizate
<i>MTIC</i>	<p><b>Aprilie - Mai anual</b>, în Republica Moldova se desfășoară Zilele Tehnologiei Informației și Comunicațiilor. În această perioadă au fost organizate un șir de evenimente ce au avut ca scop de a contribui la dezvoltare, cooperare și inovare în domeniul TIC:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Zilele IT debutează cu Summit-ul „Moldova ICT”, fiind deja la a 7-a ediție. Conferința internațională s-a axat pe dezvoltarea competitivității sectorului TIC, încurajarea inovației și promovarea TIC în calitate de factor motric al dezvoltării economice durabile. La reuniune au participat reprezentanți ai Guvernului, ai mediului de afaceri, ai companiilor investiționale și ai instituțiilor academice din Moldova și de peste hotare.</li> <li>- Din agenda evenimentelor a făcut parte și conferința regională UIT „Girls in ICT”, eveniment ce are ca scop încurajarea femeilor să aleagă o carieră în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, precum și conferința pentru adolescenți cu genericul „Comunicarea virtuală-atuuri și dezavantaje”, dar și alte evenimente semnificative.</li> <li>- Tot în cadrul Zilelor TIC în Moldova s-a desfășurat concursul tinerelor talente în IT „Generația Z”. Lucrările tinerilor au fost evaluate de către un juriu competent de specialitate, cu participarea reprezentanților mediului academic, businessului și din administrația publică. Ulterior, cele mai bune lucrări au fost prezentate publicului larg, în cadrul unei gale TIC 2016.</li> <li>- Un alt eveniment de pe agenda Zilelor TIC a fost inaugurarea oficială a Centrului de date „MoldData Cloud” și lansarea Zilei Ușilor Deschise la Î.S. “MoldData”, cu accesul publicului în centrul de date.</li> </ul>

ARFC	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>Octombrie 2014 – Octombrie 2016</b> Evenimentele Proiectului Twinning - Organizarea, Eficientizarea și Computerizarea Proceselor de Cartografiere în Republica Moldova. Circa 14 autorități publice din Republica Moldova, atât de nivel central, cât și local, au participat activ la realizarea proiectului.</li> <li>- <b>26-27 aprilie 2015.</b> Organizarea în comun acord cu Centrul de Cercetare și Inovare/JRC al Comisiei Europene a Seminarului internațional cu genericul „Extensiune și Integritate a Datelor Geospațiale”,</li> <li>- <b>21-22 septembrie 2015.</b> Organizarea în comun acord cu Comitetul Coordonator de experți EUPOS a Seminarului internațional Rețeaua Europeană de Referință</li> <li>- <b>17-19 octombrie 2016</b>, ARFC a găzduit cea de a 38 sesiune interstatală a statelor membre CSI în domeniul Geodeziei, Cartografiei, Cadastrului și a exploatarea la distanță cu sonda a Pământului.</li> </ul>
Ministerul Culturii	<p><b>În anul 2015</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Au fost organizate două ateliere cu reprezentanții APL, întru eficientizarea comunicării electronice între APC și APL. Au fost organizate 48 de instruirii pentru bibliotecile publice raionale, în vederea susținerii și efectuării controlului calității înregistrărilor bibliografice create în baza de date SIBIMOL;</li> <li>- În cadrul proiectului Novateca au fost instruiți: 1002 bibliotecari; 38 specialiști în domeniul TI;</li> <li>- Au fost organizate 20 instruirii pentru bibliotecarii responsabili de SIMBOL;</li> <li>- Au fost acordate 40 consultări telefonice și on-line în vederea respectării rigorilor formatului UNIMARC la crearea înregistrărilor bibliografice.</li> </ul> <p><b>Pentru anul 2016</b> în cadrul bibliotecilor Novateca au fost instruite 10385 persoane (dintre care 62,4% femei) din toate localitățile Republicii Moldova. În conceptele bibliotecii moderne, servicii noi de bibliotecă sau tehnologii informaționale – 116 bibliotecari; în utilizarea serviciilor publice electronice – 78 bibliotecari instruiți. Structura instruirilor pe domenii: incluziune digitală – 28%, educație – 22%, comunicare – 20 %, cultură și recreere – 14%, sănătate – 10%, guvernare electronică – 5%, creștere economică – 2%.</p>
Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale	<p>A fost organizator la 6 evenimente internaționale și a participat în calitate de coorganizator la 2 evenimente internaționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Atelier de lucru „Dezvoltarea locală bazată pe TIC;</li> <li>- Conferința internațională „Telecomunicații, Electronică și Informatică” - ICTEI -2015, ed. A V-a, cu UTM;</li> <li>- Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”;</li> <li>- Masa rotundă „Valorificarea patrimoniului științific național prin conținut digital”;</li> <li>- FOI 2015 - Workshop on Foundations of Informatics, cu IMI;</li> <li>- Atelier de lucru „Servicii Publice Locale Electronice”;</li> <li>- Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”;</li> <li>- Masa rotundă cu genericul „Revistele științifice - catalizator al creșterii calității și vizibilității conținutului științific în format digital”, IDS, Chișinău.</li> </ul>
MTID	<p>A organizat 2 seminare în domeniul TI: „Monitorizarea procesului de elaborare și promovare a actelor normative prin utilizarea aplicației MS-Project – instruite 27 persoane și Platforma e-Guvernare – instruite 18 persoane.</p>

❖ În autoritățile publice centrale a demarat procesul de reinginerie a serviciilor publice, în conformitate cu Programul de reformare a serviciilor publice pentru anii 2014-2016, aprobat prin HG nr.122 din 18.02.2014. În scopul impulsionării reformei serviciilor publice a fost realizată inventarierea serviciilor publice acordate, fiind elaborat un Nomenclator al serviciilor publice.

APC, Instituții	Realizări
MTIC	<ul style="list-style-type: none"> <li>- În contextul informării populației, se asigură actualizarea informației curente publicate pe portalul <a href="http://www.servicii.gov.md">www.servicii.gov.md</a>, inclusiv la lansarea de servicii noi, sistarea sau sistarea temporară a unor servicii, la actualizarea denumirii serviciilor, a tarifelor și a referințelor utile. La data raportării în portalul guvernamental sunt prezentate <b>25 servicii</b>, dintre care <b>15</b> sunt servicii electronice.</li> <li>- În cadrul pilotării Platformei de interoperabilitate guvernamentală, în baza Acordului nr.537 din 18.09.2014 și Acordurilor adiționale ulterioare încheiate între ÎS „CRIS „Registru” și Centrul de Governare Electronică, în perioada de referință a fost asigurat schimbul de date în baza informației din RSUD, ESP, RST, RSCV cu ÎS „Cadastru”, IFPS, CNAS, Serviciul Vamal, Agenția Națională Transport Auto, CNI. Prin Acordul adițional nr.5 din 05.12.2016 la Acordul nr.537 din 18.09.2014 a fost extinsă perioada de pilotare a Platformei de interoperabilitate până la 30.06.2017.</li> <li>- În cadrul proiectului „Integrarea serviciilor publice prestate de ÎS „CRIS „Registru” cu Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay), <ul style="list-style-type: none"> <li>a. au fost integrate 13 servicii din domeniul de calificare a conducătorilor auto și transmis în exploatare software dezvoltat pe 4 aprilie;</li> <li>b. au fost integrate 6 servicii la capitolul numere de înmatriculare și a fost transmis în exploatare software dezvoltat pe 1 septembrie.</li> </ul> </li> <li>- În cadrul proiectului „Biroul de evidență și documentare a populației” a SIA „Sistemul național de pașapoarte” (versiunea 7.1), au fost integrate cu Serviciul Guvernamental MPay <b>93</b> servicii ce țin de eliberarea actelor de identitate și evidență a populației Republicii Moldova și transmis în exploatare experimentală software dezvoltat pe 30 octombrie.</li> </ul>
MAEIE	<ul style="list-style-type: none"> <li>- A finalizat implementarea SI de Gestionare a Vizelor. În cadrul acestei acțiuni au fost efectuate lucrări de testare, verificare și optimizare a business-proceselor reflectate în cadrul sarcinii tehnice a proiectului respectiv. Ulterior, SIGV a fost lansat oficial. SIGV este conceput ca un mecanism de monitorizare centralizată a dosarelor de viză emise de instituțiile serviciului diplomatic ale RM. Orice cerere de viză procesată este înregistrată și prelucrată exclusiv în sistem, accesul către acesta fiind acordat și instituțiilor naționale cu competențe în domeniu (Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Migrație și Azil și Departamentul Poliției de Frontieră ale MAI).</li> <li>- Odată cu SIGV, s-a introdus în circuit noul autocolant de viză, creat și standardizat în conformitate cu cerințele europene.</li> <li>- A fost lansat serviciul eVisa care permite solicitanților de viză de scurtă ședere în Republica Moldova să-și întocmească dosarul în regim online, accesând portalul guvernamental <a href="http://www.evisa.gov.md">www.evisa.gov.md</a>.</li> <li>- A continuat reingineriul business-proceselor din cadrul caietului de sarcini a proiectului de digitizare a serviciilor consulare acordate de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM în străinătate prin intermediul SIA „Consul”. Astfel, a fost finalizat procesul de implementare și optimizare a 6 module.</li> </ul>

<i>BNS</i>	A identificat serviciile publice și elaborat lista acestora. A fost inițiat reingineria unui serviciu acordat de către BNS în baza Ghidului metodologic privind reingineria serviciilor publice.
<i>Ministerul Economiei</i>	<p>- A fost elaborat un Nomenclator unificat al serviciilor publice. Concomitent, au fost create și actualizate fișele (pașapoartelor) la toate serviciile publice pe portalul guvernamental <a href="https://servicii.gov.md">https://servicii.gov.md</a> (pe parcursul a.2016 fiind actualizate fișele pentru 11 servicii publice și elaborate fișe noi pentru 49 de servicii publice);</p> <p>- Optimizarea serviciilor publice, sunt în proces de optimizare 16 servicii publice prestate de ME și structurile organizaționale din sfera competență a ministerului, conform Planurilor de reinginerie aprobate, și anume:</p> <p>a. a fost inițiat procesul de eficientizare a versiunii SIA „e-Licențiere II”, fiind elaborat un Studiu de fezabilitate pentru identificarea direcțiilor de optimizare care urmează a fi implementate cu suportul Unității de implementare a Proiectului Băncii Mondiale pentru Ameliorarea Competitivității (Camera de Licențiere);</p> <p>b. a fost inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității;</p> <p>c. a fost elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Institutul Național de Standardizare) Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web <a href="http://estandard.md">http://estandard.md</a>;</p> <p>d. a fost dezvoltată posibilitatea de depunere a cererii și documentelor aferente prin intermediul poștei electronice pentru 6 servicii publice.</p> <p>e. este în proces de revizuirea statutului și a proceselor operaționale a 6 servicii prin modificarea cadrului legal aferent.</p>
<i>Ministerul Mediului</i>	A fost efectuată reingineria serviciului „Eliberarea autorizației privind gestionarea deșeurilor”.
<i>Ministerul Culturii</i>	<p>- În anul 2015 - Au fost actualizate 5 pașapoarte a serviciilor publice prestate cetățenilor și plasate pe portalul serviciilor publice.</p> <p>- În noiembrie 2016 a fost elaborat un nou proiect de hotărâre de guvern Cu privire la aprobarea nomenclatoarelor serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și instituțiile subordonate, cu abrogarea ulterioară a HG nr.1311 din 12.12.2005. Actualmente proiectul este în proces de avizare.</p>
<i>Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare</i>	A fost supus reingineriei serviciul public de eliberare a certificatelor fitosanitare de export și re-export.
<i>Agenția Rezerve Materiale</i>	A finalizat procesul de implementare a SIA „Registrul Rezervelor Materiale ale Statului SIA RRMS”.
<i>Ministerul Apărării</i>	A desfășurat procedura de achiziții și declararea firmei dezvoltator al SI „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”; A fost desfășurată analiza business și inițiat procesul de elaborare a sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”.
<i>Ministerul Sănătății</i>	A perfecționat SIA Asistența Medicală Primară, sistem care urmează a fi utilizat de către toate centrele de sănătate din țară. Totodată, fiind inițiat procesul de automatizare a 15 spitale din țară.
<i>MDRC</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor.

AGEPI	<ul style="list-style-type: none"> <li>- A elaborat, testat și implementat Serviciul Electronic (SE) e-agepi, care permite depunerea on-line a cererilor obiectelor de proprietate intelectuală (OPI), inclusiv achitarea taxelor on-line. În perioada de referință portalul a fost accesat de peste 1100 utilizatori unici, 10700 afișări de pagină, au fost depuse 316 cereri și cca. 200 documente aferente.</li> <li>- În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice MPay, care permite achitarea serviciilor publice cu orice instrument de plată (card bancar, internet banking, terminale de plată).</li> <li>- În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Guvernamental integrat de semnătură digitală MSign, care permite semnarea cererilor și a documentelor aferente cu semnătura digitală și mobilă.</li> <li>- A fost elaborat și testat un soft pentru digitalizarea fluxului informațional AGEPI recepționat în format hârtie. Programul include procedurile de scanare a documentelor recepționate/expediate, inițierea dosarului electronic, adăugarea documentelor noi la dosar; registrul electronic pentru atribuirea automată a numerelor intrare/ieșire, etc.</li> </ul>
-------	---

❖ De la implementarea Strategiei și până în prezent a fost elaborat cadrul legislativ-normativ în domeniul prestării și accesării serviciilor electronice publice:

- HG nr.329 din 28.05.2012 Cu privire la Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.330 din 28.05.2012 Cu privire la crearea și administrarea portalului guvernamental unic al serviciilor publice;
- HG nr.656 din 05.09.2012 Cu privire la aprobarea Programului privind Cadrul de Interoperabilitate;
- HG nr.657 din 05.09.2012 Pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea conținutului portalului guvernamental unic al serviciilor publice și integrarea în portal a serviciilor publice electronice și completarea unei hotărâri de Guvern;
- HG nr.280 din 24.04.2013 Cu privire la unele acțiuni de implementare a Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.1090 din 31.12.2013 Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
- HG nr.128 din 20.02.2014 Privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- HG nr.404 din 02.06.2014 Cu privire la pilotarea platformei de interoperabilitate;
- HG nr.405 din 02.06.2014 Privind serviciul electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
- HG nr.708 din 28.08.2014 Privind serviciul electronic guvernamental de jurnalizare (MLog);
- HG nr.717 din 29.08.2014 Privind platforma guvernamentală de registre și acte permissive (PGRAP);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.305 din 09.09.2014 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și a Contractului-tip privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.130 din 26.03.2015 Cu privire la unele măsuri de executare a Hotărârii Guvernului nr.1090 din 31 decembrie 2013 „Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass)”;
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.413-A din 05.06.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.451-A din 06.07.2015 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și Contractului-tip privind utilizarea serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.645-A din 18.11.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură electronică (MSign);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.655-A din 23.11.2015 Pentru aprobarea Acordului-tip cu privire la utilizarea platformei guvernamentale de registre și acte permissive (PGRAP)”;
- HG nr.1281 din 28.11.2016 Cu privire la modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului.

❖ Toate soluțiile-tip suprasectoriale - produse de e-guvernăntă abilitante și reutilizabile au fost și continuă să fie livrate conform graficelor de implementare. Pana la finele a. 2014 erau lansate următoarele produse:

- **MCloud** - lansat în februarie 2013. Etapele I și II au fost implementate cu succes în perioada 2013-2014 (Faza I) și 2015-2016 (Faza II). Data fiind cererea mare din partea autorităților pentru găzduirea conținutului digital pe platforma MCloud, a fost începută Etapa / Faza II în 2015. Asimilarea la 31.12.2016: 38 instituții publice, dintre care 36 autorități APC, își găzduiesc un șir de sisteme informaționale pe platforma MCloud. [www.mcloud.gov.md](http://www.mcloud.gov.md).
- **MPay** - [www.mpay.gov.md](http://www.mpay.gov.md) - serviciul guvernamental de plăți electronice - a fost lansat în septembrie 2013. Asimilarea la 31.12.2016: 24 grupuri de servicii (56 servicii sau



proceduri singulare) prestate de 19 autorități APC au fost integrate cu MPay, altele 6 sunt în curs de integrare. Peste 3.8 milioane tranzacții operate prin MPay.

- **MSign** - [www.msign.gov.md](http://www.msign.gov.md) - Serviciul guvernamental de semnătură digitală MSign este un serviciu reutilizabil care oferă un mecanism integrat, securizat și flexibil de aplicare și verificare a semnăturii digitale a fost lansat în mai 2013. Asimilarea la 31.12.2016: 28 sisteme inform. au fost integrate cu MSign, altele 10 sunt în curs de Integrare.
- **MPass** - [ww.mpass.gov.md](http://ww.mpass.gov.md) - Serviciul guvernamental de autentificare și autorizare care facilitează accesul securizat la e-servicii și alte tranzacții online între cetățeni, mediul de afaceri și guvern. MPass integrează toate instrumentele de autentificare digitală, legal disponibile în R. Moldova (semnătura mobilă, certificatul digital disponibil pe token USB, buletinul electronic) și operează în calitate de ghișeu unificat de Autentificare (Single Sign On). MPass a fost lansat în iunie 2013. Asimilarea la 31.12.2016: 39 e-servicii au fost integrate cu MPass, altele 7 sunt în curs de integrare.
- **MConnect** - Platforma Guvernamentală de Interoperabilitate - lansată în pilotare în iulie 2014. Pilotarea finalizată. Actualmente utilizată în regim de producție de către 21 autorități. La finele a. 2016, 27 autorități aveau acorduri semnate pentru a permite schimbul de date în baza MConnect, acest lucru însemnând 60 de proiecte de schimb de date. 21 autorități deja utilizează schimbul de date în baza MConnect pe larg, înregistrând peste 3.2 mln de tranzacții la finele a. 2016.
- **Mobile e-ID** - Semnătura Digitală Mobilă a fost lansată în septembrie 2012. La 31.12.2016, erau înregistrați peste 44 mii utilizatori unici ai Semnăturii Mobile. De la lansare până la 31.12.2016 au fost emise 97,374 certificate de semnătura mobilă, iar numărul total al tranzacțiilor / aplicărilor cu succes a semnăturii mobile de către cetățeni a depășit 2.8 milioane (per total 2,865,039 tranzacții/aplicări cu succes).
- Platforma guvernamentală de registre și acte permissive (PGRAP) - platformă comună, reutilizată de către entitățile guvernamentale pentru dezvoltarea de noi e-registre, e-servicii de tip acte permissive. PGRAP este integrată cu toate serviciile guvernamentale de platformă disponibile. A fost lansată în decembrie 2013. În baza PGRAP autoritățile pot implementa un șir de servicii electronice de tip programare online, registru și eliberare de autorizări. Primele 4 produse planificate spre implementare în baza de PGRAP au fost finalizate, 2 dintre ele lansate oficial, altele două dezvoltate, lansarea publică fiind la discreție autorităților deținătoare:
  - Autorizație de folosință specială a apei (lansat în martie 2013)
  - Registrul de Stat al controalelor (lansat în iulie 2014)
  - Registrul Digital Agricol (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială)
  - e-ANTA (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială).

Serviciile de platforma **MLog**, **MNotify**, **MAccess** și **MDelivery** sunt planificate spre dezvoltare și lansare în perioada 2016-2017.

**Ghișeul unic virtual de servicii publice** - portalul [www.servicii.gov.md](http://www.servicii.gov.md) a fost lansat în mai 2012. Portalul are 2 filiere - una informativă, pe care autoritățile în mod continuu își postează sau actualizează fișele de servicii (pașapoartele de servicii) în baza unui format-standard aprobat legal, precum și una interactivă în care sunt integrate gradual e-serviciile disponibile. Până la 31.12.2016 autoritățile APC au creat și actualizat 572 pașapoarte de servicii/fișe de servicii pe interfața informativă a portalului [www.servicii.gov.md](http://www.servicii.gov.md), în timp ce pe interfața interactivă a acestuia au fost plasate, integrate 126 e-servicii disponibile pentru accesare. Până la finele a. 2016, portalul a fost vizitat de cca 718,562 ori de un număr total de 451,384 vizitatori unici.

### **III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea**

**OBIECTIV GENERAL:** Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale

Obiective specifice:

- I. Absolvenții instituțiilor de învățământ posedă competențe digitale pentru a activa într-o societate informațională
- II. Angajații sectorului public posedă competențe digitale necesare unei guvernări competitive
- III. Sunt create condiții propice pentru incluziunea socială în baza serviciilor electronice

Direcții strategice:

1. Programul educație digitală în învățământul general obligatoriu
2. Programul de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”
3. Programul formarea competențelor digitale pentru angajații instituțiilor publice
4. Programul de promovare a incluziunii digitale

**Pilonul III „Fortificarea capacităților de utilizare TIC – un grad ridicat de utilizare a beneficiilor oferite de acestea pentru toți membrii societății”** cuprinde 4 Programe strategice și conține **29** de acțiuni, dintre care - **11** au fost realizate, altele 18 sunt în proces de realizare.

**Realizări în cadrul Programului educația digitală în învățământul general obligatoriu.**

❖ Evaluarea curriculei „Informatica” pentru învățământul general obligatoriu. Ținând cont de faptul că Republica Moldova se confruntă cu o deficiență de competențe TIC și un nivel scăzut al alfabetizării digitale, Ministerul Educației a efectuat o evaluare amplă a situației în acest domeniu. Criteriile de bază a evaluării au cuprins: planul-cadru de învățământ, obiectivele generale pe discipline, conținuturile disciplinei, strategiile didactice, strategiile de evaluare, coerența dintre componentele curriculumului etc. și au oferit informații cu privire la relevanța, calitatea și eficiența curriculumului:

- Prin ordinul nr.1215 din 22 decembrie 2015 a fost elaborat și aprobat Concept privind actualizarea Curriculei.
- Prin ordinul nr. 862 din 07.09.2015 au fost elaborate și aprobate standarde educaționale de competențe digitale, compatibile cu practicile europene.
- Este în proces de elaborare Metodologia de evaluare a Competențelor Digitale a elevilor din Învățământul General.

❖ Instruirea populației în serviciile electronice sectoriale, biblioteci publice. O oportunitate în acest sens a constituit Programul Novateca, finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates în cooperare cu USAID, și implementat de IREX Moldova, care este un program cu o durată de cinci ani și care are drept scop facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante. Cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, cetățenii au posibilitatea de a se bucura de acces gratuit la tehnologii moderne precum și de servicii inovatoare de bibliotecă, proprii nevoilor moderne de informare.

Până în prezent a fost creată rețeaua de biblioteci publice computerizate (cca. 900), dotate cu peste 2850 de calculatoare, în cadrul proiectului Novateca. Acestea au devenit centre comunitare de acces la Internet în majoritatea localităților din țară, spre care vor migra și serviciile

electronice publice. De asemenea, au fost create 36 de centre regionale de formare primară IT, în cadrul cărora au fost instruite deja peste 58.000 de persoane cu deprinderi de utilizare TIC.

❖ Semnarea Memorandumului de Înțelegere între Guvernul Republicii Moldova, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, compania Microsoft și Corporația International Business Machines din 24.09.2014, care prevede crearea în cadrul Universității Tehnice din Moldova a unui Centru de excelență în domeniul Tehnologiilor Informaționale. Lansat prin parteneriat public-privat, Centrul de Excelență va pune la dispoziție laboratoare și săli dotate cu echipamente de ultimă generație, programe educaționale performante și practice, tehnologii de ultimă oră, fapt ce va impulsiona creșterea economică a Republicii Moldova prin asigurarea fluxului suficient de specialiști înalt calificați pentru industria TIC, creșterea potențialului de inovare în domeniul TIC și crearea unui ecosistem favorabil dezvoltării antreprenoriatului.

### **Realizări în cadrul Programului de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”.**

❖ În vederea atingerii acestui deziderat au fost organizate următoarele cursuri de competențe digitale pentru cadrele didactice și instructorii din cadrul programelor de formare continuă:

- În anul 2016, în cadrul Centrului Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație au fost formați 101 cadre didactice după Programul Intel Teach Essentials. Acest program este unul din cele 6 programe Intel destinate formării continue în domeniul utilizării TIC în educație.

- În colaborare cu AUF și Ambasada Franței a fost inițiat și desfășurat, proiectul „Filière Bilingues 2.0” care a permis organizarea mai multor seminare centrate pe formarea și dezvoltarea competențelor digitale în procesul predării limbilor străine (dispozițiile ministrului educației nr. 195 din 04.05. 2016, nr.145 din 08.04.2016, nr.428 din 15.09.2016).

- În perioada 08-12 august 2016 a fost organizat seminarul de formare pentru profesorii de limbă franceză, în colaborare cu CREFECO. În cadrul seminarului s-a pus accent pe formarea competențelor TIC „Enseignement, apprentissage du FLE face aux nouvelles technologies éducatives: considérations, approches et outils”.

- Au fost organizate 3 seminare zonale la limba și literatura română. Unul din modulele de formare realizate a fost „Utilizarea instrumentelor Web 2.0 în perspectiva dezvoltării competenței de comunicare în limba română”. În total, au fost formate 215 cadre didactice și toți responsabilii de limba și literatura română din cadrul OLSDI.

- În baza Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale între Ministerul Educației și Oficiul Special Guvernamental pentru Educație al Provinciei Jeju din Republica Coreea, semnat la 21.09.2015 la Chișinău, în luna octombrie 2016, 20 de profesori de informatică au participat la cursuri de instruire în Coreea de Sud, Provincia Jeju.

- Ministerul Educației a făcut disponibil pentru publicul larg 42 de manuale în format digital pentru clasele a 10-a, a 12-a.

❖ În vederea promovării Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale a fost constituită și aprobată Comisia de selecție a instituțiilor de învățământ privind dotarea cu mijloace TIC. În baza Criteriilor de selectare, aprobate prin Procesul-verbal nr.1 din 08.07.2016 al ședinței Comisiei de selecție a instituțiilor de învățământ au fost selectate și dotate 12 instituții a câte 10-15 calculatoare.

❖ Au fost elaborate cursurile în format electronic pentru facilitarea accesului la studii și incluziune. Ponderea cursurilor care se desfășoară cu utilizarea platformei Moodle este următoarea: Academia militară – 25%, Universitatea de Stat din Comrat 4%, IPÎ „Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată” 10%, Universitatea Cooperatist-Comercială din

Moldova 16%, USPEE 40%, Universitatea Agrara de Stat din Moldova 15 cursuri, Universitatea de Stat "Alec Russo" din m. Bălți 20%, Universitatea Academiei de Științe a Moldovei 30-60% în funcție de specialitate, Universitatea de Stat "B.P.Hașdeu" din Cahul 2%, Academia de Studii Economice din Moldova 25%, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți 4%, Universitatea de Stat din Tiraspol 10%, Universitatea Liberă Internațională din Moldova 2%, UPS "Ion Creangă" 22%.

❖ În parteneriat cu Proiectul USAID de Competitivitate și ATIC, mai multe instituții de învățământ din țară primesc seturi de robotică. Astfel, în anul curent, drept urmare a acestei tradiții, pe lângă cele 18 existente alte 57 de școli au primit 3-6 seturi de robotică.

❖ Ministerul Educației beneficiază de Scrisoarea de Eligibilitate din partea companiei Microsoft, care permite achiziționarea licențelor Windows și Office pentru instituțiile de învățământ din țară la prețuri preferențiale. Toate calculatoarele procurate de către Minister sau în cadrul proiectelor desfășurate cu participarea Ministerului au fost dotate cu softuri licențiate. Cu suportul partenerilor externi, au fost dotate cu echipamente și softuri de sistem și educaționale legale un șir de instituții de învățământ:

- 29 de instituții de învățământ dotate cu clase multimedia în cadrul Proiectului de Sprijinire a Reformei Educației implementat de către Soros Moldova ;
- 10 instituții de învățământ dotate cu tehnică de calcul în cadrul proiectului Incluziunea digitala rurală;
- 6 laboratoare de informatică deschise în 4 colegii și 2 școli profesionale cu suportul Agenției pentru Dezvoltare Austriacă;
- instituții de formare continuă beneficiază de clase multimedia oferite de către Agenția Coreeană pentru Cooperare Internațională în cadrul proiectului Smart Classroom.

❖ Prin Hotărârea Guvernului nr. 899 din 27.10.2014 a fost aprobat Regulamentul Sistemului de Cartografiere al școlilor, gimnaziilor și liceelor.

### **Realizări în cadrul Programului de promovare a incluziunii digitale.**

❖ Un aspect important în cadrul acestui obiectiv a fost dezvoltarea modulelor noi din cadrul SIA Asistență Socială (modulul Serviciii Sociale, Controlul Fraudei și Erorii, Acreditarea prestatorilor de servicii sociale, evidența persoanelor cu dizabilități) de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

❖ Pe parcursul perioadei de referință au fost create spoturi de instruire a populației în serviciile electronice sectoriale de către următoarele instituții:

<b>APC, Instituții</b>	<b>Realizări</b>
<i>CGE</i>	Spoturi de instruire, tutoriale privind accesul unui sir de e-servicii partajate, de platforma, abilitante și sectoriale elaborate în cadrul proiectelor gestionate de CGE au fost dezvoltate și promovate. Acestea se regăsesc pe canalul youtube al CGE și continuă să fie activ promovate, diseminate prin intermediul atât al platformelor CGE, cat și al platformelor de comunicare ale partenerilor publici și privați.
<i>MDRC</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciul electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor. Astfel, accesând portalul <a href="http://ednc.gov.md">http://ednc.gov.md</a> , cetățenii, funcționarii, experții în domeniul construcțiilor și agenții economice pot găsi întreaga bază de date a documentelor normative în construcții, valabilă pe teritoriul Republicii Moldova și actualizată în timp real.
<i>MAEIE</i>	A creat și publicat în rețeaua Internet (agenții mass-media, rețele de socializare, site-uri ale autorităților publice centrale) spotul privind utilizarea serviciului viză electronică (E-Visa).
<i>Ministerul Justiției</i>	Ghidul electronic de instruire a populației în serviciile electronice pe domeniul stării civile a fost realizat în colaborare cu Centrul de

	Guvernare Electronică. La moment se rulează în sala de audiență a cetățenilor din sediul instituției, fiind plasat inclusiv pe pagina oficială a SSC și rețelele de socializare.
<i>MAI</i>	A elaborat spotul de instruire a populației în serviciul public electronic e-Cazier, care favorizează și explică modalitatea utilizării serviciilor electronice, contribuind la dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale ( <a href="https://www.youtube.com/watch?v=BeJ-hTGz2OU">https://www.youtube.com/watch?v=BeJ-hTGz2OU</a> ). De asemenea a fost elaborat spotul de instruire, menirea căruia este demonstrarea vizuală a modului de depunere a cererii e-Cazier pentru deținătorii de IDNP ( <a href="https://www.youtube.com/watch?v=R551FsP8E9k">https://www.youtube.com/watch?v=R551FsP8E9k</a> ). Toate acestea inclusiv și infograficul privind modalitățile obținerii certificatului de cazier judiciar ( <a href="https://servicii.gov.md/Images/Infografic_ecazier.jpg">https://servicii.gov.md/Images/Infografic_ecazier.jpg</a> ), sunt puse la dispoziția cetățenilor prin resursele online, anterior fiind și difuzate la unele posturi de televiziune.

#### **IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital**

Obiective specifice:

- I. Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naționale (autorități/instituții publice, rețele de comunicații electronice, apeducte, instalații și rețele energetice, rețele de transport etc.)
- II. Sporirea competențelor în securitatea cibernetică
- III. Creșterea gradului de conștientizare a riscurilor spațiului digital și a necesității măsurilor de asigurare a securității cibernetică
- IV. Promovarea și dezvoltarea cooperării în plan internațional în domeniul securității cibernetică

Direcția strategică:

Planul de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova

**Obiectivul „Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital”** se realizează prin implementarea Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova. Acest Plan conține **17** acțiuni, dintre care au fost realizate **15** și **2** sunt în curs de realizare.

**Realizări în cadrul Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a R.M.**

- ❖ Programul național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.811 din 29.10.2015.
- ❖ În anul de raport, MTIC a demarat activitățile de studiere a cadrului legislativ-normativ și instituțional al altor state, precum și celui european referitor la securitatea cibernetică. Totodată, MTIC a obținut asistență externă privind analiza cadrului legislativ-normativ din partea Marelui Britanie și Coreei de Sud. În acest context, experții coreeni au efectuat o vizită de studiu în perioada 22-27 august curent pentru a face cunoștință cu situația reală la acest subiect.
- ❖ Serviciul de informații și Securitate, în calitate de instituție coresponsabilă, participă activ la procesele de perfecționare a cadrului legislativ în vigoare în scopul ajustării acestuia la cerințele de securitate. În rezultat, SIS a elaborat proiectul Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, fiind înregistrat în Parlament cu nr. 396 din 10.10.2016, examinându-se la moment în comisiile parlamentare.

❖ S-a inițiat procesul de elaborare a proiectului de lege privind infrastructura critică națională a Republicii Moldova în scopul definirii infrastructurilor critice naționale care urmează să fie protejate de atacuri cibernetice. Instituțiile implicate în combaterea criminalității informatice, precum Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura Generală, Centrul de Telecomunicații Speciale, de către Inspectoratul General al Poliției au elaborat 2 caiete de sarcini în vederea efectuării misiunilor de evaluarea a Sistemului național de combatere a criminalității informatice „Cyber crime” și a necesităților tehnice ale subdiviziunilor implicate în combaterea criminalității informatice.

❖ A fost elaborat un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative cu privire la perfecționarea cadrului legislativ în vigoare și ajustarea acestuia la cerințele moderne de securitate. Proiectul prevede modificarea și completarea mai multor norme, în vederea ajustării acestora la cadrul juridic internațional și înlăturării deficiențelor constatate în procesul de aplicare a prevederilor legale. Aceste modificări și completări în principal urmăresc: înlăturarea lacunelor și barierelor de ordin legislativ, constatate în procesul de prevenire și combatere a criminalității informatice; implementarea prevederilor Convenției CE privind criminalitatea informatică, a Convenției CE pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale, a Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13.12. 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, a Directivei 2008/114/CE a Consiliului din 8.12.2008 privind identificarea și desemnarea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesității de îmbunătățire a protecției acestora.

❖ În scopul stimulării schimbului reciproc de informații privind amenințări, vulnerabilități, riscuri, incidente și atacuri cibernetice între sectorul public și privat, au fost semnate: Acordul de colaborare între MAI și ÎS “CTS” din 24 februarie 2014 și Acordul de colaborare între MAI și Banca Națională a Moldovei din 03 martie 2014.

- Prin intermediul Centrului pentru combaterea crimelor informatice al IGP, Acordul privind schimbul de informații cu ÎS “CTS” va asigura schimbul eficient de informații dintre părțile în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor, contravențiilor din domeniul informatic, precum și asigurarea securității spațiului cibernetic. Conlucrarea dintre IGP și CTS va avea loc sub formă de schimb de informații și asistență reciprocă în domeniul incidentelor cibernetice depistate în cadrul sistemelor informatice administrate, precum și schimb de metodologii, practice și altă experiență în domeniul prevenirii criminalității informatice.

- Acordul semnat între BNM și IGP prevede realizarea schimbului de informații cu privire la fraude, infracțiuni informatice și contravenții în domeniul comunicațiilor aferente activității desfășurate de către prestatorii serviciilor de plată, precum și cele aferente utilizării instrumentelor de plată fără numerar. Astfel, Acordul încheiat cu BNM va asigura siguranța și încrederea în plățile prin virament cu utilizarea instrumentelor de plată fără numerar, precum și va contribui la prevenirea și combaterea faptelor ilicite comise prin intermediul mijloacelor de plată electronice.

Totodată, putem menționa, că relațiile de colaborare stabilite și fortificate prin acordurile semnate vor asigura un schimb rapid de informații, necesare pentru reacționare rapidă și promptă la atacurile cibernetice și acțiunile ilegale comise cu scopuri meschine, prin utilizarea sistemelor informaționale și a mijloacelor tehnice moderne, atât de răspândite, accesibile și solicitate de populație în activitatea sa.

Pe de altă parte, Centrul de Telecomunicații Speciale dezvoltă parteneriate de tip public-privat pentru a stimula schimbul reciproc de informații privind amenințările, riscurile, precum și măsurile întreprinse în cazul incidentelor sau atacurilor cibernetice. Totodată, consolidează la nivelul autorităților competente potențialul de cunoaștere, prevenirea riscurilor asociate utilizării spațiului cibernetic.

❖ Informarea și instruirea angajaților instituțiilor publice în problemele securității cibernetice și diminuarea riscurilor atacurilor cibernetice. CERT-GOV-MD reprezintă un punct național de

contact cu structurile de tip CERT care funcționează în cadrul instituțiilor sau autorităților publice și al altor organizații naționale și internaționale.

În cadrul CERT-GOV-MD a fost elaborată politica de comunicare strategică privind securitatea cibernetică, situațiile de criză cibernetică evaluările de strategie, colaborarea cu angajații instituțiilor publice-private și recomandările adresate publicului.

În acest sens, au fost organizate campanii de conștientizare a riscurilor de securitate informațională, fiind atenționată necesitatea sporirii a nivelului de securitate a rețelelor și informațiilor, nu numai în scopul menținerii serviciilor esențiale pentru societate și economie, dar și pentru protejarea integrității fizice a cetățenilor prin sporirea eficienței și funcționării sigure a infrastructurilor critice.

Au fost organizate training-uri, cursuri pentru formarea profesională în domeniul securității sistemelor informatice și inițiate programe pentru conștientizarea riscurilor la care sunt supuse SI ale autorităților publice.

❖ La Academia de Administrare Publica module cu elemente de Securitate Cibernetică sau totalmente dedicate Securității Cibernetică au fost incluse în cadrul cursului e-Transformarea Guvernării pentru funcționari publici din autoritățile APC și APL. De la lansarea modulului e-transformarea Guvernării (martie 2012) până la 31.12.2016, la Academia de Administrare Publica au fost instruiți 1,814 funcționari publici. Pe lângă aceasta, în cadrul activităților de instruire organizate sub egida Proiectului e-Transformarea Guvernării au beneficiat de instruire în subiecte relevante e-Transformării (printre care și Securitate Cibernetică). 2,471 funcționari publici și angajați din sectorul public, totalizând 4, 480 funcționari publici instruiți în subiecte relevante e-Transformării Guvernării în cadrul Agendei de e-Transformare în perioada 2011-2016.

❖ Timp de 5 ani consecutiv, în luna octombrie, se organizează în sectorul public Luna Securității Cibernetică în cadrul căreia CGE, MTIC, CTS, SIS, MAI, MA și alți parteneri implicați în acest domeniu organizează un șir de evenimente de informare, instruire, networking pe subiecte ce tine de Securitate Cibernetică și Securitatea Informației în Guvern. 56 evenimente dedicate Securității Informației și Securității Cibernetică în sectorul public au fost organizate pe parcursul celor 5 ani de activitatea ai CGE, de rând cu alte zeci de evenimente dedicate altor subiecte relevante în contextul e-Transformării Guvernării.

Anual de aceste evenimente beneficiază în jur de 300 funcționari publici și peste 600 persoane fizice din alte grupuri-țintă. Pe lângă evenimentele destinate funcționarilor publici și angajaților instituțiilor publice, se organizează și un șir de activități pentru popularizare măsurilor de securitate cibernetică printre jurnaliști, sectorul academic, studenți și elevi din toate ciclurile de învățământ, alte grupuri-țintă, inclusiv popularizarea printre simplitii cetățeni. În octombrie 2016 a fost organizată și CyberSecurity Olympics pentru studenți în sfera IT.

4 ani la rând au fost dezvoltate, editate și diseminate funcționarilor publici din autoritățile APC și APL materiale informative în format electronic, dar și pe suport de hârtie (calendare cu regulile Securității Informației pentru funcționarii publici - 1500-2000 unități anual, bucle, reflectorizante etc.)

❖ În cadrul Academiei de poliție al MAI este instituit un curs (pentru studii universitare în calitate de obiect separat, și pentru studii postuniversitare de reciclare – ca curs distinct) care are ca obiect de studiu probleme de tehnologii informaționale, inclusiv ce vizează problemele securității cibernetică și riscurile atacurilor cibernetică. Pe parcursul anului 2014 -2016, angajații MAI au participat la cursuri de perfecționare/instruire referitor la problemele securității cibernetică și diminuării riscurilor atacurilor cibernetică.

În anul 2015 a fost inițiată Evaluarea națională a riscurilor în domeniul criminalității cibernetică, fiind elaborată lista instituțiilor de vază, întocmite chestionare pentru relevarea celor mai stringente probleme în domeniu.

În vederea consolidării comunității cibernetice a fost efectuată chestionarea a 40 de instituții, membrii cărora ulterior vor fi instruiți. În perioada 21 -23.04.2015, în colaborare cu CE și cu susținerea financiară a TAIEX a fost organizat I-ul eveniment în scopul consolidării Comunității cibernetice. La curs au participat 46 de specialiști IT.

❖ În cadrul Academiei de poliție al MAI a fost instituit un curs nou, care are ca obiect de studiu probleme de tehnologii informaționale, inclusiv ce vizează problemele securității cibernetice și riscurile atacurilor cibernetice. Cursul este prevăzut pentru studii universitare în calitate de obiect separat, și pentru studii postuniversitare de reciclare – ca curs distinct.

❖ A fost alcătuită lista inițială a standardelor referitoare la securitatea informațională, prescripțiile cărora ar putea fi puse la baza procedurilor de accesare a informației și procedurilor de audit al securității cibernetice. Lista se va completa și actualiza în continuare. În prezent această listă include 4 standarde. Totodată, se studiază experiența implementării procedurilor de control a accesului la informații, implementate în cadrul întreprinderilor din subordine și a procedurilor de audit în baza standardelor de management a protecției informației.

❖ A fost elaborată versiunea actualizată a subsistemului „Web–Acces”, ce permite efectuarea managementului asupra accesului utilizatorilor. Permanent se monitorizează accesarea de către utilizatorii interni și externi la resursele informaționale și legitimitatea rolurilor utilizatorilor, conform „Regulamentului privind ordinea de acordare a accesului la resursele informaționale prin intermediul SIA „SGARI”, aprobat prin Ordinul ÎS „CRIS „Registru” nr.48 din 10.02.2014.

❖ În conformitate cu standardul de firmă SF 37603221-020:2012 au fost efectuate misiuni de audit intern al ÎS “CRIS “Registru”, care au demonstrat concordanța sistemului de securitate informațională a întreprinderii cu standardul internațional ISO / IEC 27001.

În perioada 22-25 septembrie 2014 de către compania de audit S.C. „RINA SIMTEX” SRL a fost efectuat auditul extern repetat al întreprinderii, care a confirmat nivelul înalt al Sistemului de management al securității informaționale în concordanță cu cerințele standardelor internaționale ISO/CEI 27001.

❖ A demarat procesul implementării Planului măsurilor de protecție și securitate în M-cloud. La moment sunt stabilite măsurile necesare pentru protecția infrastructurii și a serviciilor prestate de M-Cloud, care corespund cerințelor standardelor naționale și internaționale. La data de 03.11.2014 prin ordinul Secretarului General al Guvernului nr.380/A a fost aprobată Arhitectura de securitate a platformei tehnologice guvernamentale comune (M-Cloud).

❖ Întru asigurarea managementului identității electronice pentru asigurarea securității cibernetice au fost implementate Centre de certificare a cheilor publice de nivel superior, CVCA/DVCA, ceea ce permite reglementarea accesului persoanelor abilitate către datele personale prescise în documentele emise, folosind certificatele digitale. A fost lansat Directoriul Național al Cheilor publice (NPKD), care asigură schimbul de certificate digitale cu membrii ICAO.

❖ În conformitate cu prevederile art. 23 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011, în cadrul procedurii de notificare, operatorii de date cu caracter personal sunt obligați să prezinte Politica de securitate a prelucrării datelor cu caracter personal, elaborată în conformitate cu Cerințele față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal, aprobate prin HG nr. 1123 din 14.12.2010.

În acest sens, pe parcursul anului 2016 au fost înregistrați 386 de operatori în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, care au notificat 760 de sisteme de evidență, baze de date și sisteme informaționale și informatice în care sunt stocate și prelucrate date cu caracter personal. Totodată, în perioada de referință, Centrul a refuzat în înregistrarea operatorilor de date cu caracter personal în 89 de cazuri.



În plan comparativ, în anul 2014 au fost înregistrați 107 operatori de date cu caracter personal, în anul 2013 – 83 operatori și în anul 2012 – 17 operatori.

❖ Realizarea campaniilor naționale de informare privind riscurile spațiului digital și deprinderi de protecție a avut loc și în cadrul „Zilelor Tehnologiei Informației și Comunicațiilor în Republica Moldova – 2014”, desfășurate în luna mai prin seminarul „Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate a spațiului cibernetic”. În cadrul seminarului au fost abordate un șir de probleme, inclusiv problema diminuării riscurilor spațiului digital în contextul acțiunilor factorului uman.

❖ Ministerul Afacerilor Interne cu prilejul aniversării Zilei Siguranței pe Internet, a intervenit către mai multe instituții, precum și reprezentanții societății civile în vederea informării publicului larg asupra pericolului victimizării de către abuzatori prin intermediul rețelei Internet, încurajându-se cetățenii spre utilizarea Internetului și tehnologiilor on-line în mod sigur și eficient. Informații cu caracter preventiv au fost difuzate în 1350 instituții pe întreg teritoriul RM, aproximativ 10000 vizitatori ai cinematografului „Patria” au vizionat materiale video cu tematica anunțată, circa 587 130 au primit mesaje sms, iar pe situ-le autohtone a noutăților plasate în vederea prevederii crimelor informatice au fost înregistrate 280 vizualizări.

❖ Întru promovarea și dezvoltarea cooperării în plan internațional în domeniul securității cibernetice, CERT-GOV-MD a stabilit parteneriate de colaborare cu echipele CERT din Romania și Georgia, precum și aderarea la comunitatea echipelor CERT din Europa „Trusted Introducer”, cu acreditarea ca membru deplin.

## CONCLUZII

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală - 2020” este structurat pe 4 compartimente și conține 9 programe de dezvoltare cu 80 acțiuni, cu termen de realizare 2014-2020. Obiectivele și acțiunile stabilite în Plan sunt direcționate către dezvoltarea sectorul TIC, prin îmbunătățirea accesului extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante. Fiecare componentă a Planului include obiective specifice și sub-acțiuni care ținesc factori la nivel de dezvoltare a societății informaționale.

Analizând gradul de realizare a acțiunilor pe fiecare Pilon separat, se atestă evoluții pozitive în vederea creării condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltarea competențelor digitale, totodată fiind înregistrare și anumite întârzieri sau nerealizări.

Până în prezent, din totalul de **80** acțiuni planificate, au fost realizate **46**, s-au inițiat și sunt în proces de lucru alte **34** acțiuni.

### Nivelul de executare a Panul de acțiuni pe Piloni în perioada 2014-2016

Pilonii	Nr. acțiuni per pilon	Gradul de realizare	
		Realizate	În curs
Pilonul I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	11	7	4
Pilonul II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	23	13	10
Pilonul III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	29	11	18
Obiectivul IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	17	15	2
<b>Total</b>	<b>80</b>	<b>46</b>	<b>34</b>

Cele mai semnificative progrese au fost obținute la Pilonul I și Pilonul II. În perioada de referință s-a reușit crearea cadrului legal în vederea – îmbunătățiri conectivității și accesului la rețea, eliminării constrângerilor critice în calea mediului de afaceri din domeniul TIC. Aprobarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 a reprezentat un prim pas în vederea promovării cerințelor obligatorii de asigurare a securității cibernetice, atât de către sectorul public, cât și cel privat.

La Pilonul II, cu toate că majoritatea acțiunilor sunt planificate pentru anii următori, deja s-au inițiat și sunt în proces de lucru o mare parte din acestea. Conținutul digital și serviciile electronice sunt factorii esențiali care oferă beneficii pentru societate și economia țării și reprezintă o sursă potențială majoră de noi locuri de muncă și creștere economică. În plin proces este implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Faptul se datorează în special instituțiilor publice, care au devenit mai receptive și plasează informația de interes public pe portalul datelor deschise. Până în prezent au fost înregistrate peste 3.2 milioane de tranzacții /operațiuni de schimb de date între autoritățile participante. În decembrie 2015 a fost lansat centrul de date modular în cadrul proiectului MCloud. Către finele anului 2016, 38 instituții publice, dintre care 36 - autorități APC, și-au migrat sisteme informaționale pe platforma MCloud.

Un număr redus de realizări se atestă la Pilonul III „Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale”. Acțiunile inițiate în cadrul direcțiilor și programelor strategice din Pilonul III au fost realizate doar parțial, fiind extins termenul pentru anii următori. Menținerea în afara conectării la rețeaua de informații mondială nu mai este posibilă. Învățământul, datorită ritmului deosebit de dezvoltare are nevoie de sisteme deschise. Pentru realizarea acestor sisteme deschise este nevoie de utilizarea în comun a resurselor existente și de asigurarea compatibilității dintre diferite sisteme informaționale.

Automatizarea bibliotecilor nu este numai o necesitate, ci și o condiție esențială pentru modernizarea acestora, inclusiv pentru a forma o sursă globală, accesibilă tuturor.

Ținem să menționăm că, în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni persistă suficiente provocări și probleme cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective: insuficiență de fonduri materiale, insuficiență de resurse calificate, întârzieri și inacțiuni.

Cea mai mare provocare este condiționată de lipsa resurselor financiare necesare pentru implementarea Planului de acțiuni. Aplicarea Strategiei și a Planului de acțiuni presupune alocări financiare considerabile. Respectiv, instituțiile sunt în situația de a realiza toate acțiunile prevăzute în baza bugetului aprobat, fără a avea surse suplimentare în acest scop sau să depună eforturi susținute pentru a atrage potențiali donatori.

De asemenea, o parte din sarcinile trasate pentru anul de raport se referă la aprobarea unor acte normative/legislative. Deși majoritatea au fost elaborate nu s-a reușit aprobarea acestora, din diverse motive.

Globalizarea informației este un proces rapid și continuu. Prin urmare, unele acțiuni planificate în Strategie sunt depășite și urmează a fi reformulate.